

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

JEANETTE
WINTERSON

FRAN
KISS
STEIN

O POVESTE DE IUBIRE

Traducere din engleză și note de
VALI FLORESCU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Radu Dobreci, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

JEANETTE WINTERSON
FRANKISSSTEIN
© Jeanette Winterson 2019
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2020, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WINTERSON, JEANETTE
Frankissstein / Jeanette Winterson; trad. din engleză și
note de Vali Florescu. – București:
Humanitas Fiction, 2020
ISBN 978-606-779-650-6
I. Florescu, Vali (trad.)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Poate pierdem, poate câștigăm, dar n-o să mai fim
niciodată iar aici.

Eagles, „Take It Easy“

Lacul Geneva, 1816

Realitatea se dizolvă în apă.

Toate lucrurile din jur, stâncile, țărmul, copacii, bărcile de pe lac, își pierduseră conturul obișnuit și se topeau în cenușii saturat al unei săptămâni întregi de ploaie. Până și casa, care crezuserăm că e făcută din piatră, se unduia în negura groasă și prin ceața aceea, uneori, apărea câte o ușă ori o fereastră, ca o imagine dintr-un vis.

Toate lucrurile solide se dizolvaseră în echivalentul lor apos.

Hainele nu apucau să ni se usuce. Când intram în casă, și trebuia să intrăm, fiindcă trebuia să ieșim, aduceam vremea înăuntru cu noi. Piele îngreunată de apă. Lână ce mirosea a oaie.

Pe lenjeria intimă am mucegai.

În dimineața asta mi-a venit ideea să mă plimb goală. Ce rost au hainele murdare? Și ce rost au nasturii îmbrăcați, atât de umflați în butonierele lor că ieri a trebuit să-i tai ca să-mi pot da jos rochia?

În dimineața asta, patul meu era atât de ud de parcă aş fi transpirat toată noaptea. Ferestrele erau aburite de propria-mi răsuflare. În focul ce ardea în cămin, lemnul şuiera ca un vaiet al naturii. Te-am lăsat dormind şi am coborât fără zgomot scările alunecoase, cu tăpile ude.

Goală.

Am deschis uşa principală a casei. Ploaia continua, egală şi indiferentă. Ploua întruna de şapte zile, nici mai repede, nici mai încet, nici mai intens şi nici mai domol. Pământul nu mai putea să înghită atâta apă şi, peste tot, terenul devenise spongios – pietrişul mustea de apă şi prin grădina îngrijită ţâşniseră pâ râuri, ce erodau solul şi-l preschimbaseră în băltoace negre şi mocirloase la poarta noastră.

Dar în dimineața asta am urcat dealul şi m-am dus în spaatele casei, sperând la un respiro printr-o spărtură în nori, de unde aş putea vedea lacul ce se întindea la picioarele noastre.

În timp ce urcam, m-am gândit cum o fi fost pentru strămoşii noştri, fără foc, adesea fără adăpost, rătăcind în natură, atât de frumoasă şi de bogată, dar atât de nemiloasă prin efectele ei. M-am gândit că fără limbaj, sau înainte de limbaj, mintea nu-şi poate găsi alinare.

Şi totuşi, chiar limbajul gândurilor noastre ne chinuie mai mult decât orice exces al naturii sau orice lucru de care ea ne privează.

Cu ce ar semăna – ba nu, cum ar fi ?, nu poate exista nimic comparabil, răspunsul la această întrebare e de neconceput. Cum ar fi să fii o fiinţă fără limbaj – nu un animal, dar ceva mai aproape de mine însămi?

Iată-mă, în pielea mea inadecvată, de găină, tremurând. O biată creatură neizbutită, fără mirosul fin al câinelui, fără iu-

teala calului și fără aripi, cum au șorecarii invizibili ale căror țipete le aud deasupra mea, ca niște suflete pierdute, și fără înotătoare cum au peștii sau măcar o coadă de sirenă pentru vremea asta care te seacă de toate puterile. Nu sunt la fel de îndreptățită să fiu aici cum e acel alunar care a dispărut în crăpătura dintr-o stâncă. Sunt o biată creatură neizbutită, dar care gândește.

În Londra nu eram atât de mulțumită cum sunt aici la lac sau în Alpi, unde te poți bucura de solitudinea minții. Londra e perpetuă; un prezent ce curge în permanență, grăbindu-se înspre un viitor tot mai îndepărtat. Aici, unde timpul nu e nici comprimat și nici neîndestulător, îmi imaginez că se poate întâmpla orice, că orice este posibil.

Lumea se află la începutul unei noi ere. Noi suntem spiritele ce ne zămislesc destinul. Și, deși nu sunt o inventatoare de mașinării, sunt o plăsmuitoare de visuri.

Și, totuși, mi-aș fi dorit să am o pisică.

Acum sunt deasupra acoperișului casei, iar coșurile de fum se ițesc prin pânza umedă a ploii aburite ca niște urechi ale unui animal uriaș. Am pielea acoperită de broboane de apă limpede, de parcă aș fi fost brodată cu apă. Goliciunea mea pare cumva împodobită rafinat. Sfârcurile mele sunt ca niște mameloane ale unui zeu al ploii. Părul meu pubian, dintotdeauna des, se învârtește, negru întunecat, în toate direcțiile. Ploaia se întetește neabătută ca o cascadă, cu mine în mijlocul ei. Am pleoapele îmbibate cu apă. Mă șterg la ochi cu pumnii și-mi joacă vederea.

Shakespeare. El a plăsmuit cuvintele astea: îi joacă ochii. Care-i jocul în povestea asta? Îi joacă ochii-n cap?

*Să picuri sucu-acestei buruiene
Pe-a lui Lysander adormite gene,
Și astfel nălucirea să-i alungi,
Vor fi iar limpezi ochii lui atunci.¹*

Și atunci îl văd. Mi se pare că-l văd. Ce văd, oare?

O siluetă, uriașă, zdrențăroasă, mișcându-se iute pe stâncile de deasupra mea, îndepărtându-se de mine, cu spatele la mine și mișcări hotărâte și în același timp șovăitoare, asemeni unui cățel cu labe prea mari. M-am gândit să strig după el, dar mărturisesc că mi-a fost frică.

Și apoi năluca a dispărut.

În mod sigur, m-am gândit, dacă e vreun călător rătăcit o să dea peste casa noastră. Însă el continua să urce, de parcă văzuse deja casa, dar hotărâse să meargă mai departe.

Tulburată deopotrivă de gândul că am văzut cu adevărat o siluetă, dar și că a fost de fapt o vedenie, m-am întors spre casă. M-am strecurat înăuntru fără zgomot, de data asta printr-o ușă laterală și am urcat scările în spirală, tremurând de frig.

Soțul meu stătea pe palier, în cămașă. Se uita la mine, goală ca Eva, și i-am văzut bărbăția pulsând sub pânza cămășii.

Am fost să mă plimb, am zis.

Goală? A zis el.

Da, am zis eu.

A întins mâna și mi-a atins fața.

*Din ce esență oare ești făcut,
Că umbre, milioane, ți se-nchină?²*

1. Replica îi aparține lui Oberon din *Visul unei nopți de vară* de William Shakespeare, trad. Dan Grigorescu, în *Teatru*, Editura pentru literatură universală, București, 1964 (actul III, scena 2), p. 352.

2. *Sonetul 53* de William Shakespeare, p. 78, în William Shakespeare, *Sonnets. Sonete*. Parallel Texts. Translated into Romanian by

În noaptea aceea am stat amândoi în jurul focului, în odaia cu mai multe umbre decât lumină, căci aveam foarte puține lumânări și nu puteam face rost de altele până când vremea nu se îmbunătățea.

Oare viața asta-i doar un vis încâlcit? Oare lumea exterioară e de fapt umbra, iar substanța e ceea ce nu putem vedea, ori atinge și auzi, ci doar simți?

Și-atunci de ce e visul ăsta despre viață atât de coșmaresc? De ce îți dă frisoane? Și de ce te face să asuzi?

Sau, oare, nu suntem nici morți, însă nici vii?

O ființă nici moartă, nici vie.

Toată viața m-am temut de acest gând, așa că mi s-a părut mai bine să trăiesc așa cum pot trăi și să nu las moartea să mă sperie.

Așa că la șaptesprezece ani am plecat cu el și acești doi ani au fost pentru mine adevărata viață.

În vara lui 1816, poeții Shelley și Byron, medicul lui Byron, Polidori, Mary Shelley și sora ei vitregă Claire Clairmont, care era deja amanta lui Byron, au închiriat două proprietăți de lângă lacul Geneva din Elveția. Byron s-a bucurat de luxul grandioasei Villa Diodati, în timp ce familia Shelley a ales o căsuță, cu mai mult farmec, aflată un pic mai jos pe deal.

Cele două familii erau atât de celebre, încât un hotel aflat pe malul mai îndepărtat al lacului a instalat un telescop cu care oaspeții săi să-i poată urmări pe Sataniștii și Sexualiștii care trăiau cu aceleași femei.

E adevărat că Polidori era îndrăgostit de Mary Shelley, însă ea refuza să se culce cu el. Dacă Percy Shelley s-ar fi arătat dispus,

Radu Ștefănescu <https://editura.mttlc.ro/carti/Shakespeare.%20Sonnets.%20RȘtefanescu.%20CLP.pdf>

poate că Byron s-ar fi culcat cu el, dar nu există nici o dovadă în acest sens. Claire Clairmont s-ar fi culcat probabil cu oricare dintre ei – însă, de fapt, nu se culca decât cu Byron. Cele două familii își petreceau tot timpul împreună – și apoi a început să plouă.

Soțul meu îl adoră pe Byron. În fiecare zi ies amândoi cu barca pe lac, să vorbească despre poezie și libertate, în timp ce eu o evit pe Claire, care nu e în stare să discute despre nimic. Trebuie să-l evit pe Polidori, care e ca un cățel îndrăgostit.

Însă apoi a venit ploaia și aceste zile în care toarnă fără oprire nu te lasă să mai muncești ceva seara târziu.

Bine măcar că, datorită vremii, cei de pe malul îndepărtat nu ne mai pot vedea. În oraș, am auzit zvonul că un oaspete zărise vreo șase jupoane întinse la uscat pe terasa lui Byron. La drept vorbind, ceea ce văzuse era o lenjerie de pat. Byron e poet, dar îi place să fie curat.

Și acum suntem ținuți prizonieri de nenumărați temniceri, atâția temniceri câte picături de apă. Polidori a adus o fată din sat să-i țină companie, și fiecare facem ce putem în paturile noastre umede, însă și mintea trebuie exersată, nu doar trupul.

În noaptea aceea, am stat în jurul focului și am vorbit despre supranatural.

Shelley e fascinat de nopțile scăldate în lumina lunii și de ruinele ce-ți apar brusc în față. E de părere că fiecare clădire poartă cu ea pecetea trecutului, ca o amintire, sau ca mai multe, și că acestea pot fi dezăgăzuite la timpul potrivit. Dar care e timpul potrivit, l-am întrebat, și el s-a întrebat dacă timpul în sine depinde de cei punctuali la întâlnirea cu el. Dacă timpul ne folosește drept canale spre trecut – da, așa trebuie să fie, a spus el, căci unii oameni pot vorbi cu morții.

Polidori nu e de acord. Morții s-au dus. Dacă avem suflete, ele nu revin pe pământ. Cadavrul de pe catafalc nu speră să reînvie – nici în lumea asta, nici în cea viitoare.

Byron e ateu și nu crede în viața de apoi. *Suntem băntuiți de noi înșine*, spune el, și asta e de-ajuns.

Claire n-a zis nimic, fiindcă ea n-are nimic de spus.

Slujnica ne-a adus vin. E o ușurare să bei un lichid care e altceva decât apă.

Suntem ca înecații, a zis Shelley.

Am băut vinul. Umbrele desenează o întreagă lume pe pereți.

Asta e arca noastră, am zis, și toate ființele ne-am îngrămădit în ea și plutim, așteptând ca apele să se retragă.

Ce-ți închipui că au vorbit atunci, pe arcă, a zis Byron, forțați să suporte în jurul lor duhoarea fierbinte de animal? Oare credeau că întreg pământul plutește într-un înveliș apos, asemeni fetusului în pântec?

Polidori l-a întrerupt surescitat (e genul care mereu întreține surescitat). La facultate am văzut o serie de asemenea fetuși, în diverse etape de gestație, toți avortați; degete de la mâini și de la picioare răsucite împotriva inevitabilului, ochi închiși în fața luminii pe care n-aveau s-o vadă niciodată.

Ba lumina se vede – am zis –, pielea mamei se întinde peste pruncul care crește, pentru a lăsa să pătrundă lumina. Copiii se întorc fericiți către soare.

Shelley mi-a zâmbit. Când eram gravidă cu William, stăteam pe marginea patului și el se pune în genunchi și-mi lua pântecul în mâini, ca pe o carte rară pe care încă n-a citit-o.

Asta e lumea, în mic, mi-a zis. Și în dimineața aceea, vai, îmi amintesc atât de bine, am stat amândoi în soare și am simțit copilul dând din picioare bucuros.

Dar Polidori e medic, nu e mamă. El vede lucrurile diferit.

Tocmai voiam să zic, a spus, puțin supărat c-a fost întrerupt (așa cum sunt mereu cei care întrerup), *voiam să zic*, că indiferent dacă există sau nu există suflet, clipa conștiinței e ceva misterios. Unde e conștiința în uter?

Conștiința băieților se trezește mai devreme decât cea a fetelor, a zis Byron. L-am întrebat ce îl face să creadă asta. Mi-a răspuns: Principiul masculin e mai pregătit și mai activ decât cel feminin. Asta vedem și în viață.

Vedem că bărbații subjugă femeile, am zis. Am și eu o fiică, a zis Byron. E docilă și pasivă.

Dar Ada are șase luni! Și nu ai mai văzut-o de atunci, imediat după ce s-a născut! Ce copil, băiat sau fată, face mai mult decât să doarmă și să sugă după ce se naște? Nu contează ce sex are; e vorba de biologie!

Of, a zis Byron, credeam că o să fie un băiat superb. Dacă a fost să fac fată, atunci sper să se mărite bine.

Dar viața nu înseamnă și altceva decât să se mărite? am întrebat.

Pentru o femeie? a zis Byron. Doar atât. Pentru un bărbat, dragostea face parte din viață. Pentru o femeie, e întreaga ei viață.

Mama nu ar fi de acord cu tine, am zis.

Și totuși a încercat să se omoare din dragoste, a zis Byron.

Gilbert Imlay. Un hoț de inimi. Un mercenar. Un bărbat cu minte pragmatică și comportament previzibil (de ce e atât de des așa?) Mama sărind de pe un pod din Londra, cu fustele preschimbate în parașută pentru trupul ei căzând. N-a murit. Nu, n-a murit.

Asta s-a întâmplat mai târziu. Când m-a născut pe mine.

Shelley a văzut că sunt jignită și afectată. Când am citit cartea mamei tale, a zis Shelley, uitându-se la Byron, și nu la mine, m-a convins.